

Ewa Amghar

Biblioteka Jagiellońska Kraków

Infrastruktura informatyczna nowoczesnej biblioteki: co niemieckie biblioteki akademickie oferują swoim czytelnikom?

„Biblioteka akademicka : infrastruktura - uczelnia – otoczenie”

24-25.10.2013, Biblioteka Główna Politechniki Śląskiej

Oferty kilku wybranych niemieckich bibliotek uniwersyteckich:

<http://www.ub.uni-erlangen.de/>

<http://www.ub.uni-koeln.de/>

<http://www.ub.rub.de/ub.html>

<http://www.thulb.uni-jena.de/>

Pomimo szybkiego postępu technologicznego biblioteki uniwersyteckie Niemiec nie muszą obawiać się spadku czytelnictwa. Dzięki swej bogatej ofercie dostosowanej do potrzeb użytkowników w czytelniach wciąż jest duża frekwencja.

I to przy wielu ułatwieniach stosowanych przez biblioteki: komunikacja elektroniczna, cyfrowa postać zbiorów, zdalny dostęp

Biblioteki uniwersyteckie w Niemczech

- w Niemczech działa **421** szkół wyższych, w tym **78** uniwersytetów, które posiadają **695** bibliotek (łącznie z wydziałowymi i instytutowymi)
- największy księgozbiór liczy Biblioteka im. Humboldta w Berlinie - **6 mln tomów**
- najmniejszy to biblioteka Uniwersytetu Europejskiego Viadrina we Frankfurcie nad Odrą - niemal **572 tys.** monografii i ponad 1000 czasopism bieżących
- przeciętna wielkość księgozbioru bibliotek uniwersyteckich to około **1,4 mln tomów.**

Zbiory drukowane i elektroniczne w czterech omawianych bibliotekach akademickich :

- Thüringer Universitäts- und Landesbibliothek Jena 3,9 mln
 - FAU Universitätsbibliothek Erlangen-Nürnberg 2,7 mln
 - Ruhr Universitätsbibliothek Bochum 1,6 mln
 - Universitäts- und Stadtbibliothek Köln 3,9 mln
-
- Wszystkie niemieckie biblioteki akademickie łącznie z instytutowymi oferują swoim czytelnikom łącznie ok.174 mln książek, 3.4 mln tytułów czasopism w wersji cyfrowej i 490 tys. w wersji drukowanej.
 - Większość bibliotek oferuje czytelnikom 1,5 - 2,5 mln tomów

Biblioteki naukowe Niemiec objęte specjalizacją DFG

Ibero-Amerikanisches Institut Berlin
SBB-PK Berlin
UB HU Berlin
DFG Bonn
ULB Bonn
UB Braunschweig
SLUB Dresden
UB Erlangen-Nürnberg
UB Frankfurt am Main
UB Freiburg
SUB Göttingen
UB Greifswald
ULB Halle
SUB Hamburg
TIB Hannover
TiHo Hannover
UB Heidelberg
ThULB Jena
ZBW Kiel/Hamburg
UB Kiel
ZBS Köln
USB Köln
UB Leipzig
ZB MED Köln
UB Mainz
BSB München
ULB Münster
ULB Saarbrücken
UB Tübingen

Szybki postęp w rozwoju informacji i technologii komunikacyjnych

Nastąpiła zmiana struktury zbiorów bibliotecznych:

- dokumenty audiowizualne i elektroniczne
- dostęp online do baz danych, dokumentów dostępnych w sieci

Nowe zadania bibliotek związane z archiwizacją, cyfryzacją, nowymi technologiami

Zapewnienie całkowitego dostępu do informacji elektronicznych oraz uczynienie bardziej elastycznym dostępu do zasobów cyfrowych

PDA - Patron Driven Acquisition

- gromadzenie kierowane przez czytelnika oparte na dezyderatach
- biblioteki udostępniają czytelnikom media, których wcześniej nie nabyły, lecz ich zakup zależy od rzeczywistego wykorzystania przez użytkowników
- o kupnie publikacji decyduje intensywność korzystania z danego tytułu
- koszty ponosi biblioteka tylko wówczas, gdy dana publikacja jest częściej czytana, kopiowana, drukowana lub gdy minął określony wcześniej czas dostępu
- biblioteka może zdecydować się na zakup i nabywa na własność lub na ustalony wcześniej okres te pozycje, które uzyskały największą liczbę zgłoszeń

Thüringer Universitäts- und Landesbibliothek Jena

Uniwersytet w Jenie, jeden z czterech uniwersytetów Turyngii, został założony w 1558 r.

W XIX wieku dzięki finansowemu wsparciu Zakładów Optycznych Zeissa stał się jednym z największych pod względem ilości studiujących uniwersytetem Niemiec.

Po drugiej wojnie światowej wznowił działalność jako pierwsza szkoła wyższa w radzieckiej strefie okupacyjnej.

Biblioteka jest starsza od uniwersytetu, gdyż powstała z kolekcji „Bibliotheca Electoralis” Fryderyka III Mądrego (1463-1525), księcia Saksonii

Od 1991 r. biblioteka uniwersytecka jest jednocześnie biblioteką krajową Turyngii - Thüringer Universitäts- und Landesbibliothek

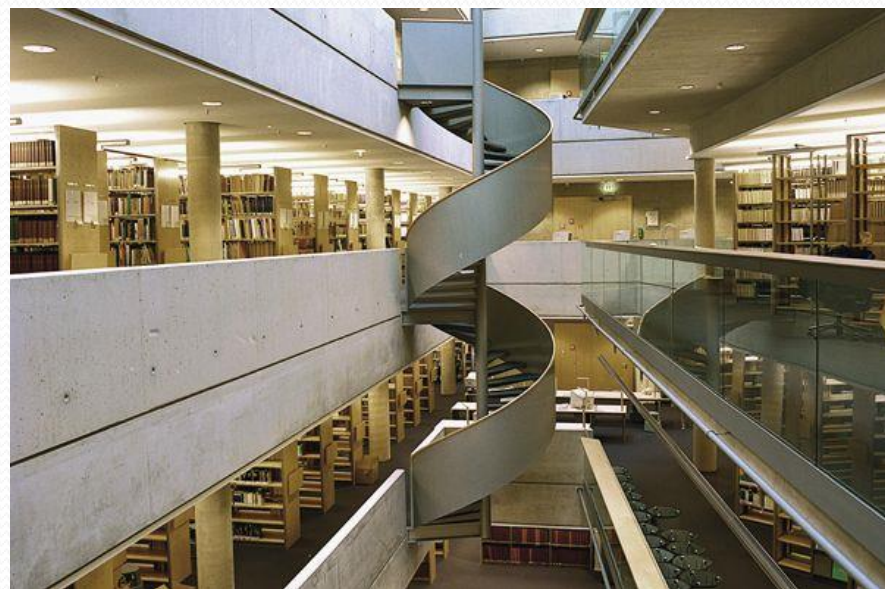
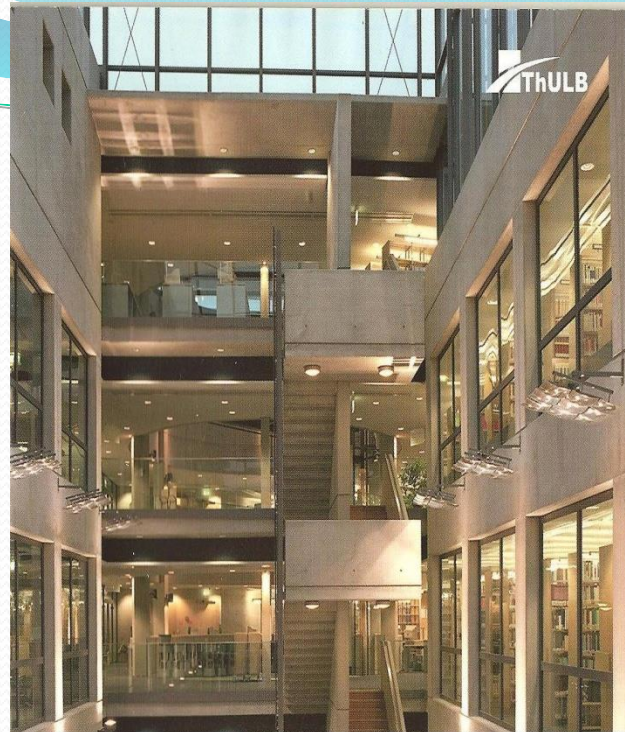
W XVII w. biblioteka w Jenie była jedną z największych bibliotek Niemiec.

- "**Bibliotheca Electoralis**" to jedna z najcenniejszych kolekcji okresu reformacji.
- **Zbiory specjalne**: 3300 rękopisów, z czego 1/10 to rękopisy średniowieczne
- cenny zbiór inkunabułów: 819 tomów zawierających 1089 tytułów
- 130 spuścizn profesorów i uczonych z Jeny - dostępne w wersji cyfrowej

ThULB Jena

- jest biblioteką prezencyjną, czytelnicy mają wolny dostęp do półek.
- pomieszczenia do pracy grupowej
- separatki-zamykane kabiny do pracy samodzielnej
- zamykane wózki na książki, gdzie czytelnik może przechowywać wybrane przez siebie z regałów woluminy.
- odrębny księgozbiór podręcznikowy
- stanowiska do samoobsługowego rejestrowania wypożyczanych publikacji ze zbioru podręczników oraz wrzutnia do całodobowego zwrotu książek

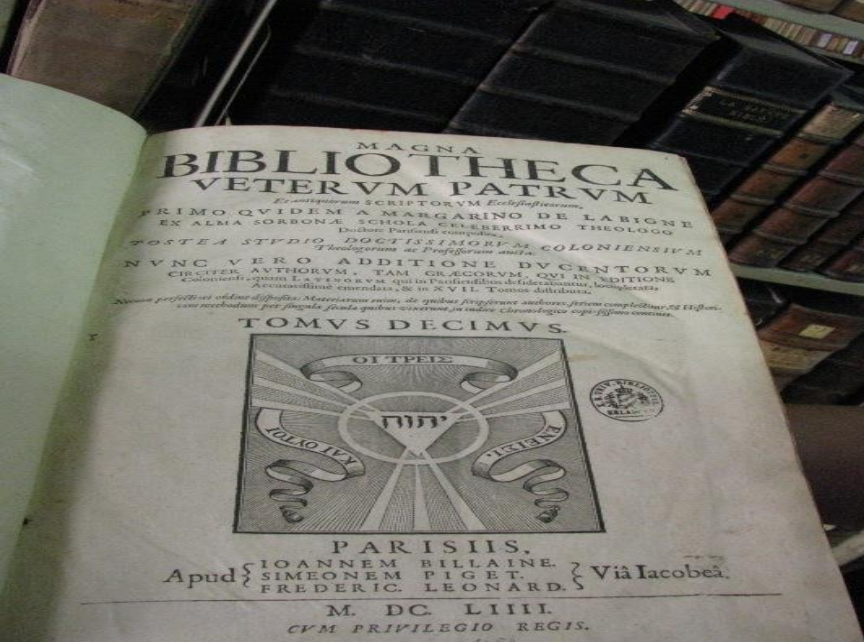
Biblioteka Uniwersytetu Fryderyka Aleksandra Erlangen-Nürnberg

Biblioteka jednego z największych uniwersytetów w Niemczech - Uniwersytetu Fryderyka Aleksandra to kompleks złożony z:

- Biblioteki Głównej mieszczącej się w Erlangen,
- trzech bibliotek wydziałowych tzw. Zweigbibliotheken
- 16 zakładowych (Teilbibliotheken)

Działają łącznie w 130 lokalizacjach zarówno w Erlangen jak i w pobliskiej Norymberdze.

Zbiory specjalne Biblioteki Główniej w Erlangen w wersji cyfrowej

UB Bayerischer Multimediasserver - Suche

Startseite und Suche | Ergebnisse | Vorherige Suchen

Einfache Suche **Erweiterte Suche**

Wort oder Wortfolge: Enthält Exakt Beginnt mit

Wilhelmine von Bayreuth	Bibliothek Treu	Zeichnungen der Graphischen Sammlung	Kräuterbücher	Sammlung Ricklefs
Einblattdrucke	Inkunabeln	Stammbücher	Gelegenheitsschriften	Philosophische Werke 17. Jh.

Cenne zbiory historyczne prezentowane w wersji cyfrowej

- ponad 2.400 średniowiecznych i nowszych rękopisów
- ponad 2.100 inkunabułów
- bardzo cenny zbiór papirusów, które są katalogowane i w formie cyfrowej udostępniane na portalu Papyrus-Portal
- stare druki, grafika, spuścizny, cenne druki ulotne i kolekcje ekslibrisów oraz zbiory 16 tys. medali i monet ze wszystkich epok

Erlangen-Nürnberg

- pracownie do pracy w grupach
- kabiny do pracy indywidualnej w ciszy
- miejsca pracy dla niedowidzących z dostępem do internetu, skanera i drukarki

zamykane skrytki, służące do przechowywania własnych notatek

księgozbiór podręcznikowy to zbiór 15 tys. tomów

Uniwersytet w Kolonii

- jeden z najstarszych europejskich uniwersytetów, utworzony w 1388 r. był czwartym uniwersytetem w Świętym Cesarstwie Rzymskim
- obecnie jeden z największych niemieckich uniwersytetów

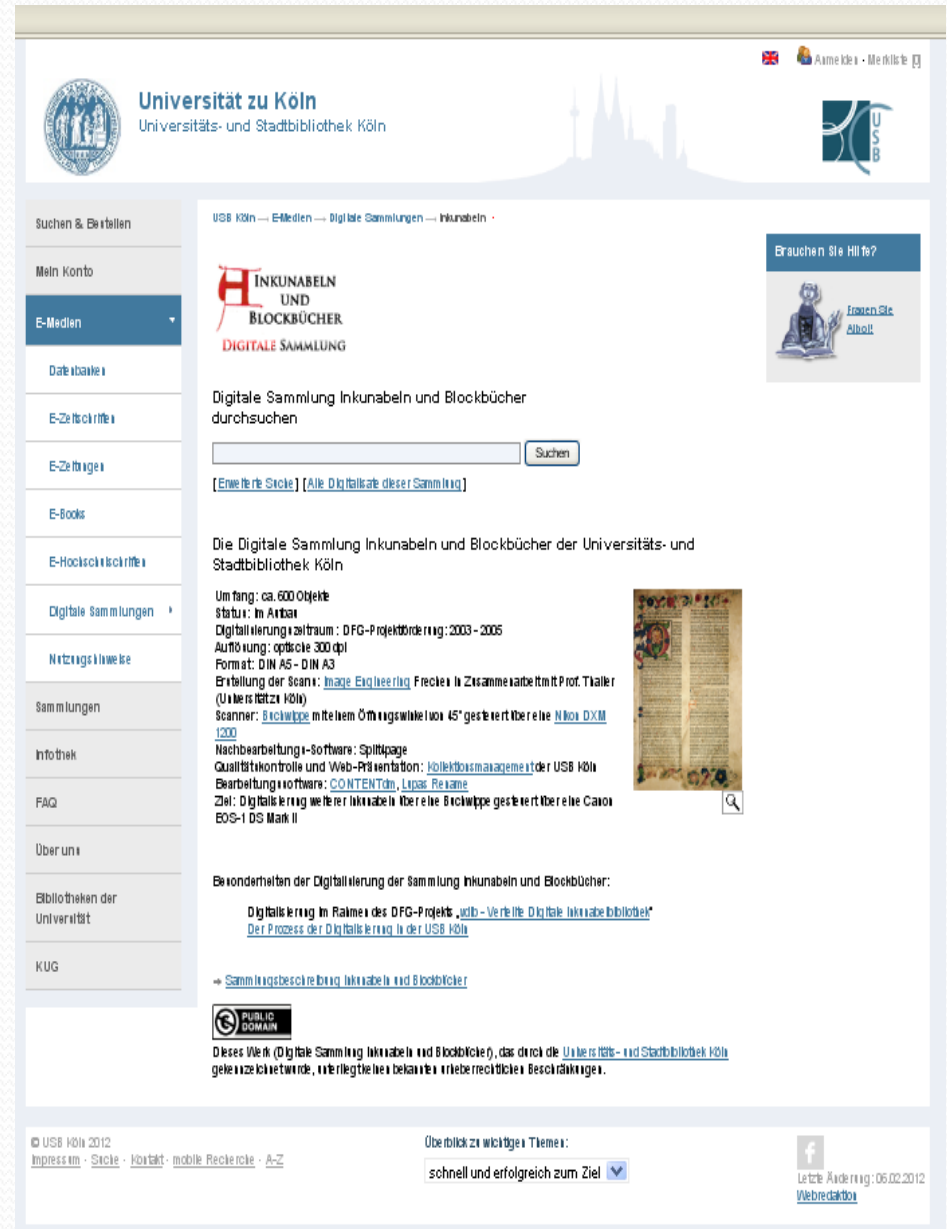
Biblioteka Uniwersytetu w Kolonii powstała w 1920 roku wraz z nowo otwartym uniwersytetem, ale na jej księgozbiór składają się dużo starsze kolekcje, pochodzące z początku XVII w.

Obecnie z prawie 4 milionowym zbiorem mediów to **największa biblioteka naukowa Nadrenii Północnej-Westfalii**

Zbiory specjalne UB Köln

- bogaty księgozbiór historyczny - 2350 inkunabułów, ok. 500 z nich jest dostępnych w formie cyfrowej ze strony biblioteki.
- zbiór opraw książkowych: od najstarszych późnogotyckich aż po współczesne obwoluty książkowe. Zbiory opraw i obwolut są digitalizowane i w tej formie dostępne ze strony domowej biblioteki
- biblioteka gromadzi całe kolekcje i przechowuje je jako osobne księgozbiory, jak np. licząca 10 tys. tytułów kolekcję Islandica, 70 tys. tomów biblioteki ewangelickiej, zbiór 239 książek austriackiego pisarza H.C. Artmanna - największy zbiór dzieł tego pisarza w Niemczech

The screenshot shows the website of the University of Cologne's Universitäts- und Stadtbibliothek Köln. The main content area is titled "INKUNABELN UND BLOCKBÜCHER DIGITALE SAMMLUNG". It features a search bar with the text "Suchen" and a link to "Erweiterte Suche". Below the search bar, there is a description of the digital collection, including the number of objects (ca. 600), the status (in Arbeit), the digitization period (2003-2005), and the format (DIN A5 - DIN A3). A small image of a manuscript page is visible on the right. At the bottom, there is a "PUBLIC DOMAIN" logo and a note about the digital collection being available in the public domain.

Biblioteka Miejska i Uniwersytecka w Kolonii

- stanowiska do samodzielnego wypożyczania książek.
- wolny dostęp do: księgozbioru podręcznego w czytelnich, do czasopism do zbiorów Europejskiego Centrum Dokumentacyjnego, w magazynie podręcznym z książkami do natychmiastowego wypożyczania
- urządzenia do samoobsługowej rejestracji wypożyczeń
- miejsca dla osób niedowidzących, znajduje się tam odpowiednio zaadaptowany komputer i urządzenie odczytujące skanowany tekst
- zbiór podręczników

Uniwersytet Ruhr w Bochum

powstał w 1962 roku i był to pierwszy założony po wojnie uniwersytet w RFN

Biblioteka Uniwersytecka to duża, nowoczesna i dynamicznie rozwijająca się biblioteka naukowa

Biblioteka Uniwersytetu w Bochum

- dwie sale do pracy grupowej dla 6-12 osób
- wolny dostęp do niemal wszystkich książek
- ułożone według działów w ogólnie dostępnym magazynie na trzech piętrach biblioteki
- biblioteka nie ma wydzielonego księgozbioru podręczników
- odbioru wypożyczonych i zwrotów książek można dokonywać samodzielnie w automatach
- 76 zamykanych szafek/skrytek na prywatne książki i notatki czytelnika

	Jena	Erlangen	Köln	Bochum
data powstania	1536	XVII w.	1920 księgozbiór z XVII w.	1960
profil biblioteki	uniwersytecka i krajowa	uniwersytecka i regionalna	uniwersytecka i miejska	uniwersytecka
specjalizacja DFG	literatura i język Albanii, Rumunii, Grecja	pedagogika, edukacja, filozofia XVIII i XIX w.	nauki społ. i ekonomiczne, krąg kulturowy krajów BeNeLux	nie ma
księgozbiór	3,9 mln vol.	2,7 mln vol.	3,9 mln vol.	1,6 mln vol.
czasopisma elektroniczne	32 tys.	25 tys.	67 tys.	80 tys.
bazy danych	700	1200	560	6600
rękopisy inkunabuły	3300 1089	2400 2100	2350	
inne zbiory specjalne	Bibliotheca Electoralis	papirusy medale, monety	zbiory opraw kolekcje	

Aby usprawnić pracę i ułatwić czytelnikowi dostęp do usług oraz zapewnić wygodne warunki studiowania, biblioteki :

- przystosowują do potrzeb użytkowników dogodnie dla nich godziny otwarcia biblioteki,
- zapewniają odpowiednie i wystarczająco liczne miejsca do pracy grupowej oraz pracy samodzielnej w ciszy,
- umożliwiają szybki dostęp do potrzebnych materiałów,
- starają się zapewnić samoobsługowe wypożyczanie i zwrot książek,
- wyodrębniają księgozbiory podręczników, do których student ma bezpośredni dostęp.

czytelnie
sale do pracy w grupach
zamykane separátky

	Jena	Erlangen	Köln	Bochum
typ biblioteki	prezencyjna	magazynowa	magazynowa	prezencyjna
godz. otwarcia (czytelnie)	9 - 22	8 – 24	8 – 24	8 - 24
w soboty	10 - 18	10 - 24	8 - 20	11 - 20
w niedziele	---	10 - 24	8 - 20	11 - 18
ilość miejsc dla użytkowników	1850	360	600	888
pomieszczenia do pracy w grupach	TAK	TAK	NIE	TAK
kabiny (Carrels)	TAK	TAK	NIE	NIE
wolny dostęp	TAK	NIE	NIE	TAK
wyodrębniony księgozbiór podręcznikowy	TAK	TAK	TAK	NIE
automaty do samodzielnego wypożyczenia oraz wrzutnie	TAK	NIE	TAK	TAK

Usługi biblioteczne to nie tylko wypożyczanie druków, to również udostępnianie informacji przez Internet.

Witryna biblioteki:

- informuje o zbiorach
- umożliwia wyszukiwanie w katalogu i zamawianie publikacji
- ułatwia dostęp do katalogów innych bibliotek
- oferuje możliwość przeszukiwania baz danych
- daje dostęp do książek i czasopism w wersji elektronicznej
- pozwala na prowadzenie szkoleń bibliotecznych poprzez prezentacje, zamieszczane filmy, tutoriale, screencasty
- umożliwia informowanie o nowych nabytkach w bibliotece
- daje użytkownikom możliwość składania propozycji zakupu nowych potrzebnych publikacji
- pozwala na wyrażanie opinii i uwag czytelników o oferowanych usługach

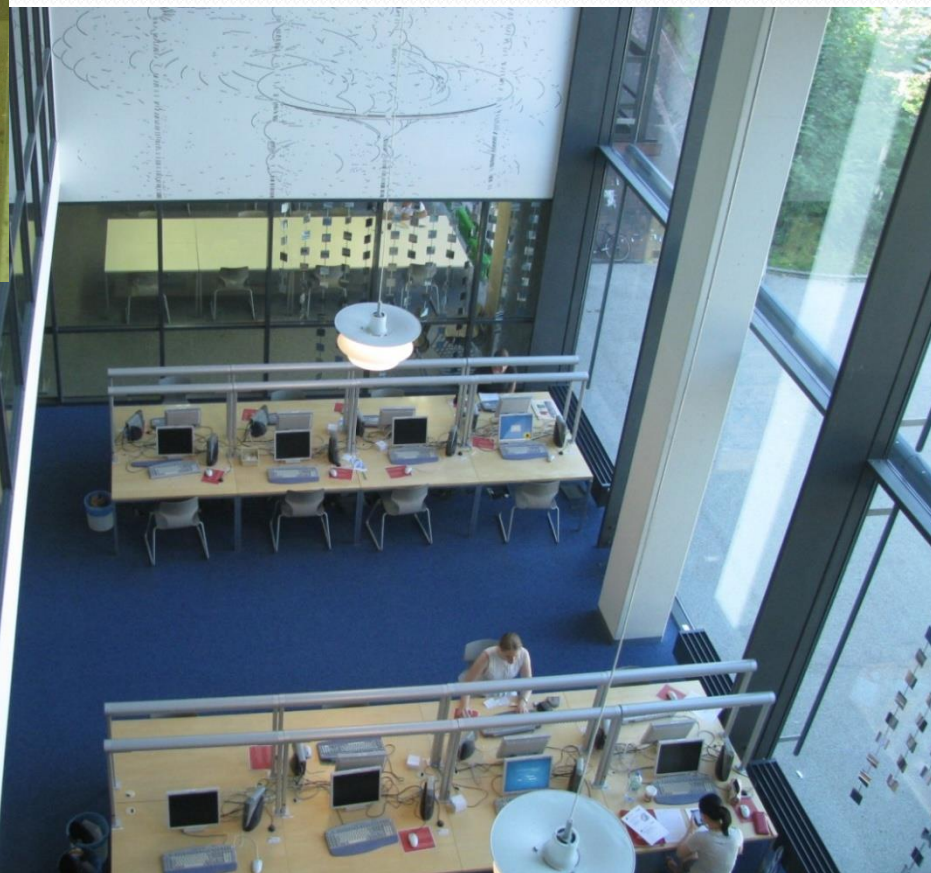
Oferta bibliotek dostępna na ich stronach www

co biblioteka proponuje czytelnikom	wirtualny przewodnik	stałe szkolenia	serwis SUBITO	propozycje zakupu publikacji	inne
Jena	NIE	NA ZAMÓWIENIE	TAK	TAK	informacje o nowych nabytkach
Erlangen	TAK	TAK	TAK	TAK	blog ankieta
Köln	TAK	TAK	TAK	NIE	Info-Chat
Bochum	TAK	TAK	TAK	TAK	Info-Chat

Na co mogą liczyć czytelnicy w niemieckich bibliotekach akademickich?

- miejsca pracy z dostępem do Internetu, kabiny do indywidualnej pracy, sale do pracy w grupach
- odpowiednio wyposażone miejsca pracy dla niedowidzących, komputery z 27'' ekranem z dostępem do Internetu, skanerem i drukarką brailowską, dostępne urządzenie czytające, klawiatura z dużymi znakami, z czcionką brailowską, powiększająca kamera poprawiająca ostrość czytanego tekstu
- księgozbiór podręczny w czytelniach
- odrębny zbiór podręczników w wolnym dostępie z możliwością samodzielnego wypożyczenia i zwrotów za pomocą wrzutni
- do użytku czytelników zamykane szafki, wózki do przechowywania własnych notatek
- samoobsługowe kopiarki, bezpłatne skanowanie, możliwość drukowania
- czytniki mikrofilmów i mikrofilmów.

czytelnia miejsca komputerowe księgozbiór podręcznikowy

Selfcheck- urządzenie do samodzielnego rejestrowania wypożyczeń

Skaner

Wolny dostęp do półek, wrzutnie do samodzielnego zwrotu wypożyczonych książek

Usługi elektroniczne

Przez system Datenbank-Infosystem (DBIS) dostęp do licznych naukowych baz danych ze wszystkich dziedzin

możliwość korzystania z programów do edycji tekstów:

- **EndNote Web** to program służący do gromadzenia opisów bibliograficznych i tworzenia, na ich podstawie, przypisów oraz bibliografii załącznikowej, na przykład na potrzeby przygotowywanej publikacji naukowej.
- **Citavi** pozwala na pobieranie i eksportowanie danych bibliograficznych z katalogów i baz danych, z innych programów do edycji tekstu i innych formatów. Za pomocą Citavi można dodawać artykuły źródłowe, wyszukiwać informacje bibliograficzne, pobierać z sieci pełny tekst i tworzyć zrzuty stron internetowych w formacie PDF, zapisywać streszczenia, cytaty, obrazy, komentarze, oceny itp.
- **Zotero** przydatny i wszechstronny program niekomercyjny do tworzenia archiwum stron internetowych, bibliografii i przypisów, program ułatwiający archiwizowanie i organizowanie źródeł informacji, wspomagający tworzenie bibliografii. Program automatycznie pobiera szereg danych bibliograficznych podczas przeglądania stron internetowych i baz bibliotecznych

- wybrane dzieła cennego zasobu historycznego dostępne w wersji cyfrowej
- bezpłatnie dostępny dla wszystkich pracowników uniwersytetu serwis umożliwiający publikowanie własnych tekstów naukowych online na serwerze uniwersyteckim
- dostęp do wszystkich opublikowanych i zapisanych elektronicznie dokumentów naukowych pracowników i studentów danej uczelni
- elektroniczne zamawianie książek
- dostęp ze strony www do katalogu biblioteki, do czasopism elektronicznych, baz danych i e-booków
- użytkownik biblioteki może zaproponować do zakupu publikacje, których potrzebuje a biblioteka ich nie posiada w zbiorach
- możliwość komentowania przez zarejestrowanych użytkowników bieżących informacji dotyczących biblioteki. Ze strony domowej biblioteki można także wypełnić ankietę z na temat zadowolenia użytkowników z funkcjonowania biblioteki i jej oferty.

-- *dziękuję za uwagę* -- 😊

